

ครูดีในมุมมองศตวรรษที่ ๒๑ Teachers in the 21st Century Perspective

พระสมุห์สัมฤทธิ์ ตีสานุตโร (ดิสสา)^๑

บทคัดย่อ

ครูดีในมุมมองของพระพุทธศาสนาเป็นกัลยาณมิตรและเก่งด้านความรู้ โดยฝึกปฏิบัติตามหลักพระพุทธเจ้า คือ ๑) ผู้สอนต้องมีความรู้เข้าใจในเนื้อหา ๒) ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ๓) ผู้สอนต้องรู้วิธีการและกลวิธีปฏิบัติต่างๆ ที่จะนำเข้าสู่เป้าหมายที่ต้องการ ๔) ผู้สอนต้องมีความรู้ในวิชาสรีรวิทยาและจิตวิทยา ๕) ผู้สอนต้องรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ถนัดโดยธรรมชาติ ๖) ผู้สอนต้องรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านระดับสติปัญญา ๗) ผู้สอนต้องรู้จักปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคหรือที่ส่งเสริมเพิ่มพูนผลสำเร็จ ๘) ผู้สอนต้องรู้ประวัติพื้นเพเดิม และประสบการณ์ในอดีตของผู้เรียน ๙) ผู้สอนต้องพิจารณาสังเกตผู้เรียน ๑๐) ผู้สอนต้องรู้ชัดเข้าใจแจ่มแจ้ง

ครูดีในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ ความเป็นคนดีและมีคุณภาพ เป็นต้นแบบความดีให้กับศิษย์และสังคมของประเทศไทย

คำสำคัญ : ครูดี, ศตวรรษที่ ๒๑

Abstract

In Buddhist perspective, a teacher is a good friend and good at knowledge. The teachers should have the following qualifications: 1) to understand the subject contents, 2) to understand human behaviors, 3) to understand methods and strategies leading to the set goal, 4) to understand physiology and psychology, 5) to be able to identify individual differentiation, 6) to be able to identify difference of individual intelligence, 7) to be able to identify factors of failure and success, 8) to understand learners' backgrounds, 9) to monitor the learners, and 10) to realize one's self and one's duty.

The teachers in the 21st century are relevant to Buddhist principles, that is, to be a good and qualified model of students and society.

Keywords: Good teacher, 21st Century.

^๑หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทนำ

ครูเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงานผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานต้นสังกัดในการจัดการเรียนรู้หรือการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๔ การพัฒนาตนการครองตนรวมถึงด้านการประสานงานชุมชนซึ่งเกียรตินิยมที่ได้รับนั้นย่อมเป็นคุณค่าทางจิตใจที่ประมาณราคามีได้โดยเฉพาะเมื่อครูแกนนำครูต้นแบบได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานความรู้ความสามารถในวิชาชีพตนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลต่างๆตลอดจนได้แนะนำช่วยเหลือเพื่อนครูอื่นๆตามความเชี่ยวชาญของตนก่อให้เกิดความมั่นใจในความรู้ความสามารถและศักยภาพของตนที่มีอยู่ดังนั้น

จากพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษาตอนหนึ่งว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ ทั้งเก่ง ทั้งดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับสร้างสรรค์และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประครองหนุนนำความเก่งให้เป็นไปในทางที่อำนวยการประโยชน์อันพึงประสงค์” ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม สั่งสอน ให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลเพื่อสืบสานวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – พ.ศ. ๒๕๔๙) ที่ได้กำหนดนโยบายเพื่อมุ่งพัฒนา

คนและสังคมโดยรวม ๓ ด้าน คือ ๑) พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ๒) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เข้มแข็ง และ ๓) พัฒนาสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกมา เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียรขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของคนอื่น มีความเสียสละ รักสิ่งแวดล้อมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ ซึ่งก็สอดคล้องกับการตื่นตัวของสังคมไทยเรื่องการนำหลักคุณธรรมเข้ามาประกอบในการวางแผนพัฒนาประเทศ

ครูดีในมุมมองของพุทธศาสนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า ครูควรเดินตามปฏิปทาของพระพุทธเจ้าผู้เป็นกัลยาณมิตรนั่นเองนี่คือจุดหรือตำแหน่งของครูในกระบวนการของการศึกษา การที่จะเป็นกัลยาณมิตรอย่างแก่นั่นต้องได้ทั้งด้านธรรมและวินัย ได้แก่ ๑) ด้านธรรม คือ การเข้าถึงเนื้อแท้ของการศึกษาที่เป็นธรรมตามความจริงของกฎธรรมชาติ ๒) ด้านวินัย คือ การสามารถจัดดำเนินการกระบวนการของการศึกษา ด้วยการใช้ความสามารถทางวินัยมาจัดการระบบวิธีและแบบแผนเชิงปฏิบัติการในสังคมให้สำเร็จด้วยเทคนิคในการนำการสื่อสารเป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๑: ๑๐๕, ๑๑๕) และได้กล่าวไว้ว่า

๑. ผู้สอนจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าด้านพระปัญญาคุณ คือ ทศพลญาณอันเป็นพระญาณอันเป็นกำลัง

ของพระตถาคตที่ทำให้พระองค์สามารถบันลือสีหนาทประกาศพระศาสนาได้มั่นคงในความหมายที่ผู้สอนทั่วไปพึงนำมาใช้ได้ ๑๐ ประการ ได้แก่

๑) ฐานาฐานญาณ คือ ผู้สอนต้องมีความรู้เข้าใจในเนื้อหาและขอบเขตของกฎเกณฑ์และหลักการต่างๆที่เกี่ยวข้องและที่จะนำมาใช้ในการสอนอย่างชัดเจนตลอดจนรู้ขีดขั้นความสามารถของบุคคลที่มีพัฒนาการอยู่ในระดับต่างๆ

๒) กรรมวิปากญาณ คือ ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์เป็นอย่างดี

๓) สัพพัตถคามินีปฏิปทาญาณ คือ ผู้สอนต้องรู้วิธีการและกลวิธีปฏิบัติต่างๆที่จะนำเข้าสู่เป้าหมายที่ต้องการ

๔) นานาธาตุญาณ คือ ผู้สอนต้องมีความรู้ในวิชาสรีรวิทยาและจิตวิทยาอย่างน้อยให้ทราบองค์ประกอบต่างๆและการปฏิบัติหน้าที่ขององค์ประกอบเหล่านั้นในกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและถ้าเป็นไปได้ควรมีความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในทางวิทยาศาสตร์เพื่อรู้จักสภาวะของสิ่งทั้งหลายและมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อสิ่งเหล่านั้นอันจะเป็นเครื่องเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

๕) นานาอิมุตติกญาณ คือ ผู้สอนต้องรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความโน้มเอียงแนวความสนใจและความถนัดโดยธรรมชาติ

๖) อินทริยปโรปริยัตตญาณ คือ ผู้สอนต้องรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านระดับสติปัญญา ความสามารถพัฒนาการด้านต่างๆและความพร้อมที่จะเรียนรู้

๗) ฌานาติสังกิเลสาทิญาณ คือ ผู้สอนต้องรู้จักปัจจัยต่างๆที่เป็นอุปสรรคหรือที่ส่งเสริมเพิ่มพูนผลสำเร็จของการเรียนรู้และการฝึกอบรมในระดับต่างๆพร้อมทั้งรู้จักใช้เทคนิค

ต่างๆ เข้าแก้ไขหรือส่งเสริมเพื่อนำการเรียนรู้และการฝึกอบรมให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี

๘) ปุพเพนิวาसानุสสติญาณ คือ ผู้สอนต้องรู้ประวัติพื้นเพเดิม และประสบการณ์ในอดีตของผู้เรียน

๙) จตุปปาตญาณ คือ ผู้สอนต้องพิจารณาสังเกตดูผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทอยู่ในชีวิตจริงภายในกลุ่มชนหรือสังคม ผู้สอนต้องสามารถรู้เท่าทันและเข้าใจพฤติกรรมต่างๆที่ผู้เรียนแสดงออกในขณะนั้นว่า เป็นผู้มีปัญหาหรือไม่อย่างไร เป็นผู้มองเห็นสาเหตุแห่งปัญหานั้นและพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือแก้ไขได้ทันที

๑๐) อาสวักขยญาณคือ ผู้สอนต้องรู้ชัดเข้าใจแจ่มแจ้งและแน่ใจว่าผลสัมฤทธิ์ที่เป็นจุดหมายนั้นคืออะไรเป็นอย่างไร และตนเองสามารถกระทำผลสัมฤทธิ์นั้นให้เกิดขึ้นได้จริงด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๑: ๑๘๙-๑๙๓)

๒. คุณสมบัติด้านปัญญาของผู้สอน คือ ปฏิสัมภिता เป็นปัญญาแตกฉานใน ๔ ด้าน ได้แก่

๑) อรรถปฏิสัมภिता ปัญญาแตกฉานในอรรถ คือ ความเข้าใจแจ่มแจ้งในความหมายของถ้อยคำ ข้อความหรือข้อธรรมต่างๆ สามารถขยายความแยกแยะออกไปได้โดยพิสดาร แม่นได้เห็นเหตุใดๆ ก็สามารถคิดเชื่อมโยงแยกแยะกระจายความคิดออกไปล่วงรู้ถึงผลต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้

๒) ธรรมปฏิสัมภिता ปัญญาแตกฉานในธรรม คือ ความเข้าใจแจ่มแจ้งในหลักหรือข้อธรรมต่างๆ สามารถจับใจความของคำอธิบายที่กว้างขวางพิสดารมาตั้งเป็นกระทู้หรือหัวข้อได้หรือเมื่อมองเห็นผลต่างๆ ที่ปรากฏก็สามารถสืบสาวกลับไปหาเหตุได้

๓) นิรุติปฏิบัติสัมภิทา ปัญญา แดกฉานในนิรุติ คือ ความรู้แดกฉานในภาษา ความรู้ภาษาต่างๆ และรู้จักใช้ถ้อยคำชี้แจงแสดง อรรถและธรรมให้คนอื่นเข้าใจและเห็นตามได้

๔) ปฏิภาณปฏิบัติสัมภิทา ปัญญา แดกฉานในปฏิภาณ คือ ความมีไหวพริบ สามารถเข้าใจ คิดเหตุผลได้เหมาะสมทันการ และมีความรู้ความเข้าใจชัดในความรู้ต่างๆ ได้ว่า มีแหล่งที่มาอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร สามารถ เชื่อมโยงความรู้ทั้งหลายเข้าด้วยกัน สามารถ สร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ได้ (พระพรหม คุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๑: ๑๙๓-๑๙๔)

๓. คุณสมบัติของผู้สอนที่จะต้อง มี คือ สติการสอน หรือเทคนิคการสอน โดยมี คุณลักษณะเรียกว่าเป็นสติในการสอน๔อย่าง อาจเรียกโดยย่อได้ว่า “แจ่มแจ้งจงใจหาญกล้าร่า เริง” หรือ “ชี้ชัดเชียวชวนคึกคักเบิกบาน” (พระ พรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๑: ๑๘๙- ๑๙๓) โดยครูผู้สอนอาจประยุกต์ใช้สติการสอน ได้ดังนี้

๑) สันทิสสนา การอธิบายให้เห็น ชัดเจนแจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตากล่าวคือ ครูผู้สอนแนะนำเด็กให้ทำความดี โดยชี้นำชีวิตที่ดี งาม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๕๑: ๖-๗) การสอนให้เด็กต้องเรียนรู้ความจริงของโลกและ ชีวิตที่มีอยู่ทุกวัย (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), ๒๕๓๑ : ๗) การเป็นตัวกลางที่จะช่วยเชื่อมโยง ผู้เรียนไปสู่การตระหนักรู้และปฏิบัติต่อความเป็น จริงของโลกและชีวิต (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๕๓: ๙๑-๙๒, ๙๕-๙๖)

๒) สมาทปนา การจงใจให้เห็นจริง ด้วยชวนให้คล้อยตามจนต้องยอมรับและนำไป ปฏิบัติก่ล่าวคือ ครูผู้สอนแนะนำเด็กที่เกิดศรัทธา ในครูให้ทำความดีสร้างสรรค์สังคม (พระพรหม คุณาภรณ์.(ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๕๑: ๔๑-๔๒) การ เปลี่ยนแปลงคนจากการที่มีแต่ชอบไม่ชอบใจ -

ให้สามารถชอบใจหมด ทั้งสิ่งที่ชอบใจและไม่ ชอบใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๖: ๑๘) การพัฒนาความต้องการใหม่ให้เด็ก ต้องการรู้ และต้องการทำ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๓: ๘๔)

๓) สมุตเตชนา การเร้าใจให้แก้ลั้ว กล้าบังเกิดกำลังใจปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ไม่หวั่นใจต่อความ เหนื่อยยากก่ล่าวคือ ครูผู้สอนปลุกเร้ากระตุ้นให้ มีการนำเสนอปัญหาต่างๆ เพื่อเป็นการสอนให้ เรียนรู้ปัญหาการกระตุ้นให้คิด หรือกระตุ้นให้ เกิดพลังทางจิตใจ เช่น ปลุกเร้าคุณธรรมให้ มี ความเข้มแข็ง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๓: ๙๒, ๙๔-๙๕)

๔) สัมปหังสนา การขโลมใจให้เข้ม ขื่นร่าเริงเบิกบานพึงไม่เบื่อและเปี่ยมด้วย ความหวังเพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับ จากการปฏิบัติก่ล่าวคือ ครูผู้สอนสร้างความสุข จัดตั้งในห้องเรียน หรือสร้างบรรยากาศการเรียน ในชั้นอย่างมีความสุข โดยครูมีสื่อให้เด็กมี ความสุข หรือมีความสุขจากการเรียน เพื่อให้ พัฒนาจากปัจจัยภายนอกไปสู่ปัจจัยภายในคือ โยนิโสมนสิการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๑: ๓๙-๔๐)

๔. ครูผู้สอนนั้นมีหน้าที่หลักใน การศึกษา ๒ อย่าง ได้แก่ ๑) สิบปทายก เป็น การถ่ายทอดหรือสืบทอดศิลปวิทยา ให้ความรู้ วิชาการ ความรู้ในการประกอบอาชีพแก่ศิษย์ ๒) กัลยาณมิตร เป็นการชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิตที่ ถูกต้องและทำให้เขาฝึกพัฒนาตนให้เจริญอก งามจนถึงความสมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), ๒๕๕๑: ๗๗)

๕. คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของครู คือ ความเป็นกัลยาณมิตร เพราะพระพุทธศาสนาถือ ว่าความสัมพันธ์ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนนั้นอยู่ใน ฐานะเป็นกัลยาณมิตร ก่ล่าวคือ เป็นผู้ช่วยเหลือ

แนะนำผู้เรียนให้ดำเนินก้าวหน้าไปในมรรคาแห่งการฝึกอบรมองค์คุณทั้ง ๗ นี้ เป็นคุณลักษณะที่ผู้สอนหรือครูผู้มีความกรุณาโดยทั่วไปจะมีได้ไม่จำกัดเฉพาะพระพุทธรูปเท่านั้น (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๖: ๙๑) โดยองค์คุณประพจน์๗ประการที่จัดเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของครูหรือธรรม ๗ ประการของกัลยาณมิตร ได้แก่ ๑) น่ารัก ๒) น่าวางใจ ๓) น่าเจริญใจ ๔) รู้จักพูดหรือพูดเป็น ๕) รู้จักฟังหรือฟังเก่ง ๖) แกล้งเรื่องเล็กซึ่งได้ ๗) ไม่ชักจูงไปนอกเรื่อง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๕: ๔๑-๔๒)ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑) ปิโย น่ารัก ครูเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ชวนให้เข้าหาครูผู้แนะนำควรต้องมีลักษณะที่ว่าเมื่อเด็กมีปัญหาเกิดความทุกข์ก็อยากเข้าไปหาหรือเข้าไปปรึกษาเพราะว่าผู้ที่มีปัญหาก็คิดหาที่ปรึกษาเมื่อเห็นผู้แนะนำที่มีคุณสมบัติดีแล้วก็จะอยากเข้าไปปรึกษาด้วย

๒) ครู น่าวางใจ ครูผู้แนะนำควรมีลักษณะที่น่าไว้วางใจได้หนักแน่นน่าเคารพนับถือ น่าเชื่อถือทำให้รู้สึกว่ามีภัยอันตรายรอบอุณมนคงปลอดภัยควรเข้าไปขอคำปรึกษาได้

๓) ภาวนิโย น่าเจริญใจ ครูเป็นผู้บุคลิกท่าทางที่แสดงออกดูแล้วทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นผู้มีภูมิรู้มีภูมิธรรมภูมิปัญญาสูง เป็นคนมีการศึกษาพัฒนาตนดีแล้วซึ่งผู้เข้าหานั้นรู้สึกภูมิใจที่ได้เข้าใกล้ชิดและเห็นว่าควรยึดถือเป็นแบบอย่างคือชวนให้อยากปฏิบัติตาม

๔) วตตา รู้จักพูดหรือพูดเป็น ข้อนี้เป็นลักษณะสำคัญมากสามข้อแรกนั้นเป็นบุคลิกภาพที่จะทำให้เกิดการปรึกษาและการแนะนำขึ้นโดยนำมาสู่การพบปะและการทำกิจกรรมอื่น ๆ ผู้แนะนำควรนำวิธีใช้การเป็นนักพูดโดยเป็นผู้ช่วยให้เขาพูดจนกระทั่งทำให้เขาตอบปัญหาของตนเองได้หากเขาหาคำตอบไม่ได้

จริงๆครูควรมีวิธีการที่จะเสนอแนะให้เขาพบคำตอบได้ให้เห็นทางออกในการแก้ปัญหา

๕) วจนกฺขโม รู้จักฟังหรือฟังเก่ง หมายถึง ความเก่งในการฟังการจับเรื่องได้ไวและชัดเจน รวมถึงการมีความอดทนในการฟังอดทนต่อการรับฟังปัญหาอดทนต่อการระบายความทุกข์เพื่อจะได้รู้เหตุปัจจัยและคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาโดยเฉพาะการรู้จักตัวผู้เรียนและปัญหาของผู้เรียนอย่างแท้จริงเช่นรู้ว่าทำอะไรบกพร่องอย่างไรจุดที่จะแก้ไขอยู่ตรงไหนเป็นต้น

๖) คมกิริยจ กถ กตตา แกล้งเรื่องเล็กซึ่งได้เมื่อผู้เรียนมีปัญหาที่ยากหรือเล็กซึ่งครูก็สามารถคลี่คลายให้เข้าใจได้เพราะในการศึกษาและการแก้ปัญหา นั้น ครูจะต้องพบกับปมและเรื่องที่ยากหรือเล็กซึ่งอยู่เรื่อยๆครูที่ทำหน้าที่แนะนำต้องสามารถอธิบายเนื้อหาเรื่องราวและคลี่คลายปมประเด็นต่างๆให้เห็นชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายปัญหาที่ซับซ้อนก็ต้องจับเอามาหรือหยิบยกออกมาพูดให้เห็นและอธิบายให้กระจ่าง อันนี้เป็นความสามารถในการปฏิบัติของครู

๗) โน จญฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักจูงไปในทางที่ผิดหรือนอกเรื่องครูจะต้องมีทิศทางที่ชัดเจนในการแนะนำโดยมีเป้าหมายและนำไปสู่จุดหมายซึ่งจะแก้ปัญหาได้ด้วยวิธีที่ถูกต้องหากครูแนะนำปฏิบัติไม่ถูกต้องออกนอกเรื่องราวหรือชักจูงไปในทางเสียหายโดยแนะนำผิดๆหรือแนะนำวิธีการที่ไม่ถูกต้องแล้ว แทนที่จะแก้ปัญหาได้ อาจกลายเป็นการสร้างปัญหาขึ้นอีก (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๓: ๔๒-๔๔)

๖. การที่ครูอาจารย์และผู้ทำงานทางการศึกษาทั้งหลายจะเข้าถึงสถานะที่เป็นเนื้อตัวของการศึกษาคือศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการของธรรมชาติที่เป็นเรื่องของธรรมนี้สิ่งที่ควรตระหนักเป็นข้อแรกก็คือต้องรู้ตำแหน่งของครูว่าอยู่ตรงไหนและทำหน้าที่อะไรในกระบวนการ

ของการศึกษาหรือศึกษาในพุทธธรรมโดยตำแหน่งของครูและผู้ทำงานการศึกษา รวมทั้งพ่อแม่จะเห็นได้ชัดเจนในหลักปัจจัยของสัมมาทิฐิ ๒ อย่าง และหลักบุญนิมิตของการศึกษา ๗ ประการ กล่าวคือ สถานะของครูอาจารย์เป็นปัจจัยภายนอกที่จะเชื่อมโยงเข้าไปหาปัจจัยภายในของผู้เรียนหรือผู้ศึกษาและสื่อชักนำให้ปัจจัยภายในเหล่านั้นพัฒนาขึ้นไป เรียกว่าครูมีหน้าที่ทำให้เกิดความเป็นนักเรียนหรือครูเป็นสื่อสร้างความเป็นนักเรียน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๑: ๑๑๑-๑๑๒)

ดังนั้น ในการสร้างความเป็นนักเรียนหรือนักศึกษานั้นครูเป็นปัจจัยภายนอกข้อแรกในหลักปัจจัยของสัมมาทิฐิ ๒ อย่าง ได้แก่ ๑) ปัจจัยภายนอก คือ โปรโตโมสเสเสียงบอกจากผู้อื่น หรือการให้ความรู้จากแหล่งภายนอกที่จริงดังามถูกต้อง ๒) ปัจจัยภายในคือโยนิโสมนสิการ ความคิดแยกกาย ความรู้จักคิดพิจารณา โดยเฉพาะการสืบค้นให้ถึงต้นตอ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๑: ๑๑๒)

จากแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ครูที่ดีต้องมีคุณธรรมภายใน คือจิตใจที่ดีที่ได้จากการรู้ความคิดด้วยเหตุผลที่สามารถนำความรู้ของตนไปถ่ายทอดแก่ศิษย์และพัฒนาสังคมประเทศชาติได้อย่างสง่างาม และคุณธรรมที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมภายนอกที่เป็นต้นแบบอย่างกัลยาณมิตรที่ดีคอยหล่อหลอมให้ชีวิตดีงาม ทั้งคุณธรรมทั้งภายในและภายนอกช่วยสะท้อนชีวิตครูให้เป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดครูในศตวรรษที่ ๒๑

ครูต้องมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

การเรียนรู้เพิ่มทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ (21 st Century Skills) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ดังนี้

สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

ก. ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

ข. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์ และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

ค. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่

ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้ หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และ ความรู้ด้านเทคโนโลยี

ง. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการ ดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) ความรับผิดชอบ เชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ครูที่ติดต้องฝึกทักษะของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3R คือ Reading (อ่านออก),(W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น)

7C ได้แก่

Critical Thinking and Problem Solving คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

Creativity and Innovation คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

Cross-cultural Understanding คือ ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

Collaboration, Teamwork and Leadership คือ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ

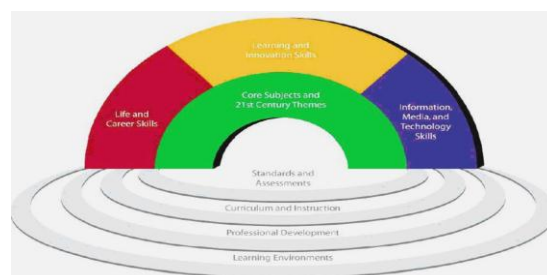
Communications, Information, and Media Literacy คือ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

Computing and ICT Literacy คือ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร

Career and Learning Skills คือ ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่: การ เรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และกรอบแนวคิดเพื่อ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการ กำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการ เสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ ๒๑โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความ เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงถึงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กรความ ร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่ง ได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ ๒๑ โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะ ด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้าน ต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้ง ด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต สามารถ แสดงเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ ๒๑ (แนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑, ออนไลน์) ดังนี้

ภาพกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่
๒๑ (21 st Century Learning Framework)
ที่มา

:<http://www.vcharkarn.com/varticle/6045>

4

กรอบแนวคิดเชิงมโนทัศน์สำหรับ
ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เป็นที่ยอมรับในการสร้าง
ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Model of 21st
Century Outcomes and Support Systems) ซึ่งเป็น
ที่ยอมรับอย่างกว้างขวางเนื่องด้วยเป็นกรอบ
แนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student
Outcomes) ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core
Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ที่จะช่วย
ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้าน
รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่
มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการเอน

การสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่
เหมาะสมต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

บทสรุป

ครูที่ดีในมุมมองของพระพุทธศาสนาและ
ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การ
เรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑” (๒๑st Century
Skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้
เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้
ตนเองเป็นโค้ช (Coach) และอำนวยความสะดวก
(Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based
Learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการ
จัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์
(Professional Learning Communities : PLC) เกิดจาก
การรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การ
ทำหน้าที่ของครูแต่ละคนนั่นเองและมีคุณธรรมสร้าง
ความสง่างามทั้งภายในและภายนอกเป็นต้นแบบแก่ศิษย์
เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๑.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). การศึกษา เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
- _____ . แง่คิดข้อสังเกต เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา . กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑.
- _____ . ถึงเวลา มารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่ . พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.
- _____ . พุทธศาสนากับการแนะแนว. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, ๒๕๔๕.
- _____ . รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย, ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). พุทธธรรมกับการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์ แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑.
- _____ . รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, ๒๕๕๑.
- _____ . ข้อคิดเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์ แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑.
- _____ . โลกขึ้นสหัสวรรษใหม่ คนต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ: แอคทีฟพรีน, ๒๕๕๖.
- แนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :<http://www.vcharkarn.com/varticle/60454> [๓ มกราคม ๒๕๕๙]